

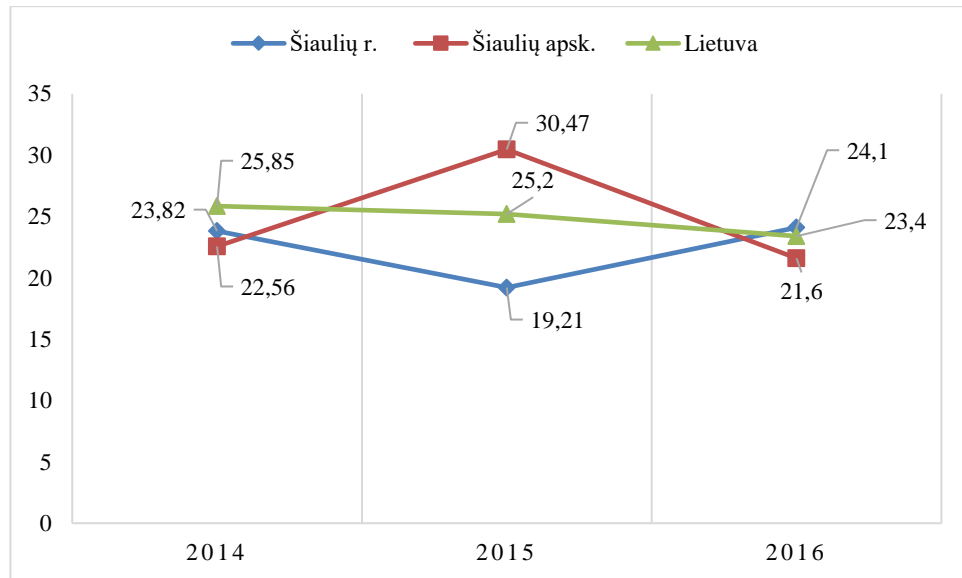
ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

**PRIKLAUSOMYBIŲ NUO ALKOHOLIO
IR KITŲ PSICHOAKTYVIŲJŲ
MEDŽIAGŲ VARTOJIMO SITUACIJOS
ANALIZĖ ŠIAULIŲ RAJONE**

Kuršėnai, 2018

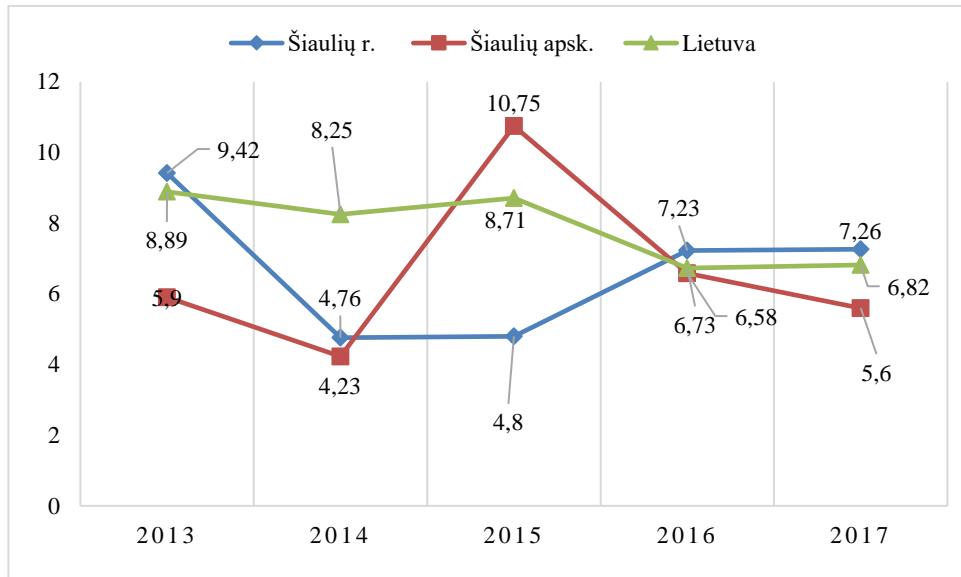

Alkoholio vartojimas sukelia sunkias socialines pasekmes bei sveikatos sutrikimus, kurie gali sukelti mirtį. Tai skrandžio, kepenų bei kasos ligos, atsitiktiniai ir tyčiniai apsinuodijimai, vaisiaus ir naujagimio patologijos, psichikos ir elgesio sutrikimai, epilepsiniai sindromai, polineuropatijos, miopatijos ir kt. Iš viso 2016 metais Lietuvoje dėl alkoholio vartojimo mirė 670 asmenų (23,4/100 000 gyv.). Šiaulių r. šis rodiklis šiek tiek didesnis – 24,1/100 000 gyv. (1 pav.).

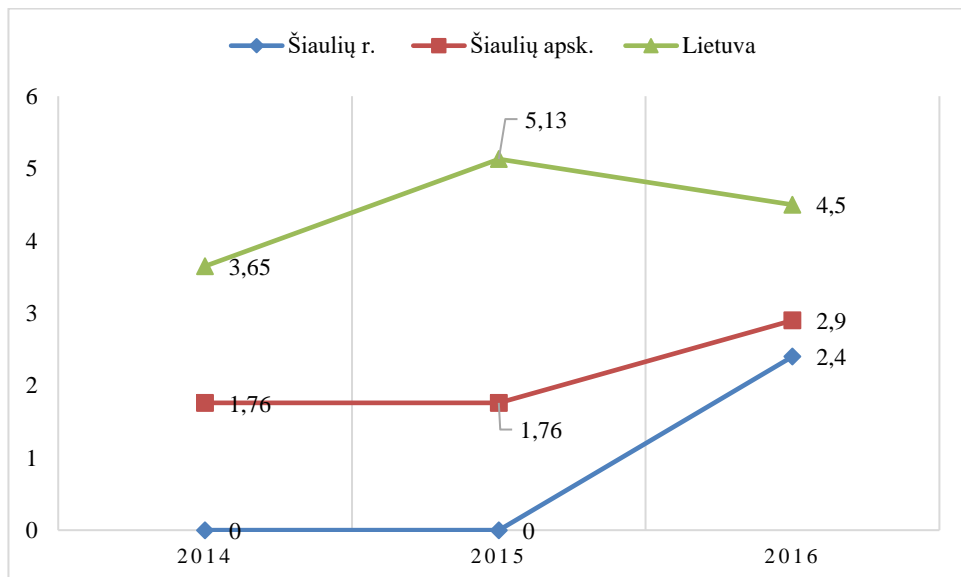
1 pav. Mirtingumas nuo alkoholio lemtų priežasčių (E24.4, F10, G31.2, G40.5, G62.1, G72.1, I42.6, K29.2, K70, K85.2, K86.0, P04.3, X45, X65, Y15) 100 000 gyv. (Higienos instituto duomenys)

Analizuojant mirtingumą dėl apsinuodijimo alkoholiu 2017 m., Šiaulių r. sav. rodiklis buvo didesnis nei šalies ir Šiaulių apskrities. 2017 m. dėl atsitiktinio apsinuodijimo alkoholiu mirė 3 žmonės (2 vyrai ir 1 moteris). 2013-2017 m. laikotarpiu Šiaulių r. dėl šios priežasties mirė 14 asmenų, iš jų: 2 moterys (14 proc.) ir 12 vyrų (86 proc.) (2 pav.).

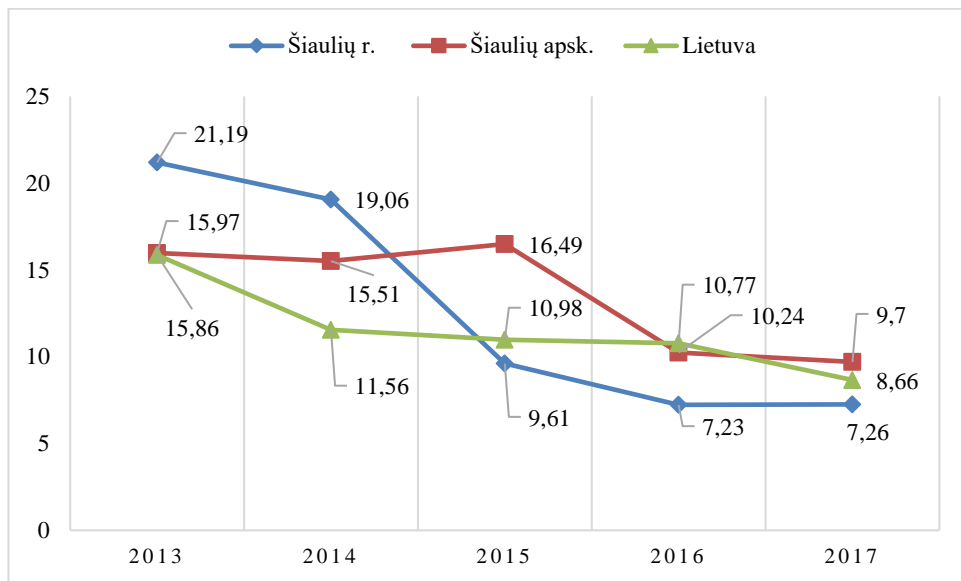
2 pav. Mirusiųjų dėl atsitiktinio apsinuodijimo alkoholiu (X45) sk. 100 000 gyv. (Higienos instituto duomenys)

2014 m. ir 2015 m. Šiaulių r. neužregistruota mirties atvejų nuo narkotikų lemtų priežasčių, tačiau 2016 m. šis rodiklis siekė 2,4/100 000 gyv., t. y. 1,9 karto mažiau už šalies rodiklį (3 pav.).

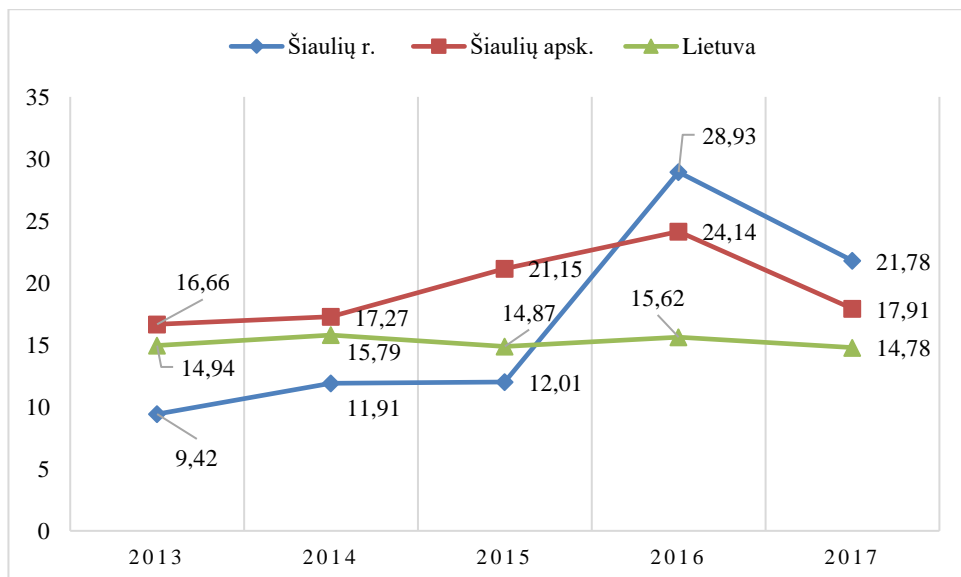
3 pav. Mirtingumas nuo narkotikų lemtų priežasčių (F11, F12, F14, F15, F16, F19, X41, X42, X61, X62, Y11, Y12) 100 000 gyv. (Higienos instituto duomenys)

4 pav. galime matyti, kad 2013 m. Šiaulių r. mirčių nuo alkoholinės kepenų ligos 100 000 gyv. buvo užregistruota daugiau nei Šiaulių apsk. ir Lietuvoje. Šis rodiklis Šiaulių r. ženkliai mažėja ir 2017 m. siekia 7,26/100 000 gyv., t. y. beveik 3 kartus mažiau nei 2013 m. (21,19/100 000 gyv.). 2013 m. dėl alkoholinės kepenų ligos mirė 1 moteris ir 8 vyrai, o 2017 m. – 3 vyrai, o moterų mirčių neužregistruota.

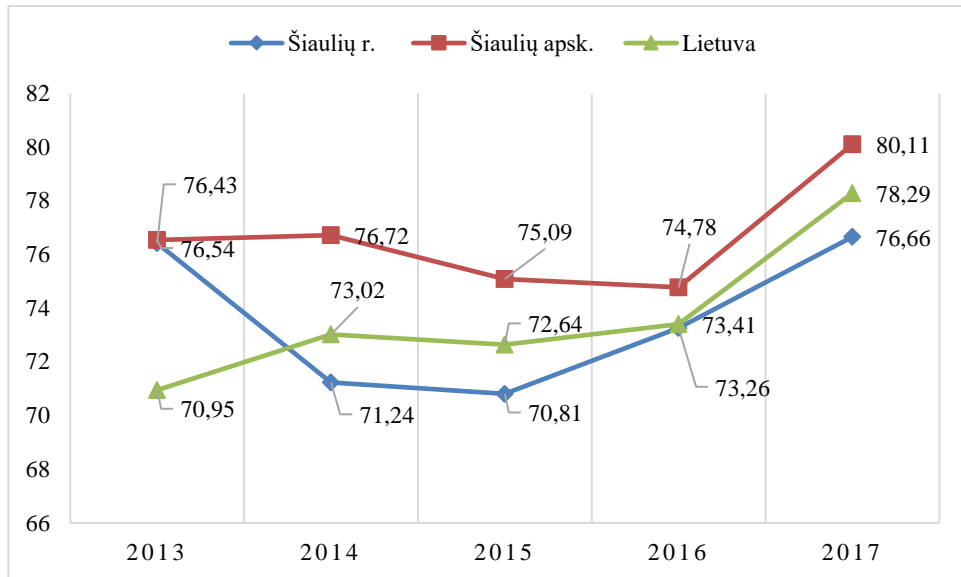
4 pav. Mirusių nuo alkoholinės kepenų ligos (K70) sk. 100 000 gyv. (Higienos instituto duomenys)

2016 m., lyginant su 2015 m., net 2,4 karto išaugo mirtingumas nuo kepenų cirozės ir fibrozės Šiaulių r. (2015 m. – 5 asm., 2016 m. – 12 asm.). 2017 m. (9 asm.) mirtingumas šiek tiek sumažėjo, bet yra didesnis už šalies ir Šiaulių apsk. Pagal amžių, 2017 m. Šiaulių r. užregistruoti 6 asmenys priklausantys 45-65 metų amžiaus grupei ir 3 asmenys – 65+ metų amžiaus grupei (5 pav.).

5 pav. Mirtingumas nuo kepenų cirozės ir fibrozės (K74) sk. 100 000 gyv. (Higienos instituto duomenys)

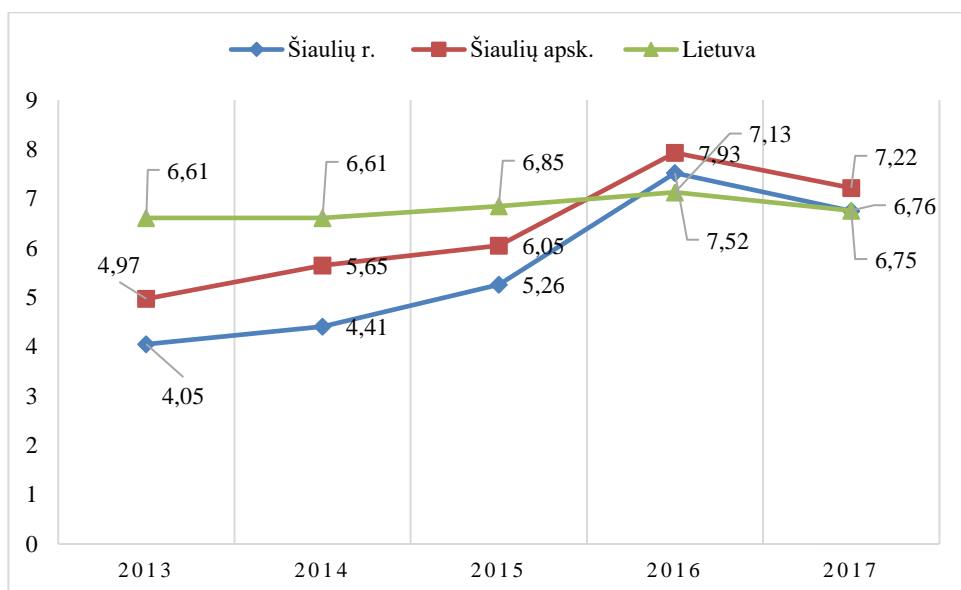
Šiaulių apsk. sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais yra dažnesnis nei Lietuvoje ir Šiaulių r. Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais dažnai yra alkoholio ir psichiką veikiančių medžiagų vartojimo pasekmė. Šiaulių r. šis rodiklis yra žemesnis už šalies, tačiau nuo 2015 m. matoma didėjimo tendencija (6 pav.).

6 pav. Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais (F00–F99) 1000 gyv. (Higienos instituto duomenys)

7 pav. pateikti duomenys puikiai atspindi, kad nors Šiaulių r. sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais yra žemesnis už šalies (6 pav.), tačiau susirgimų, kuriuos sukėlė alkoholio vartojimas, rezultatai beveik vienodi 1000-čiui gyv.

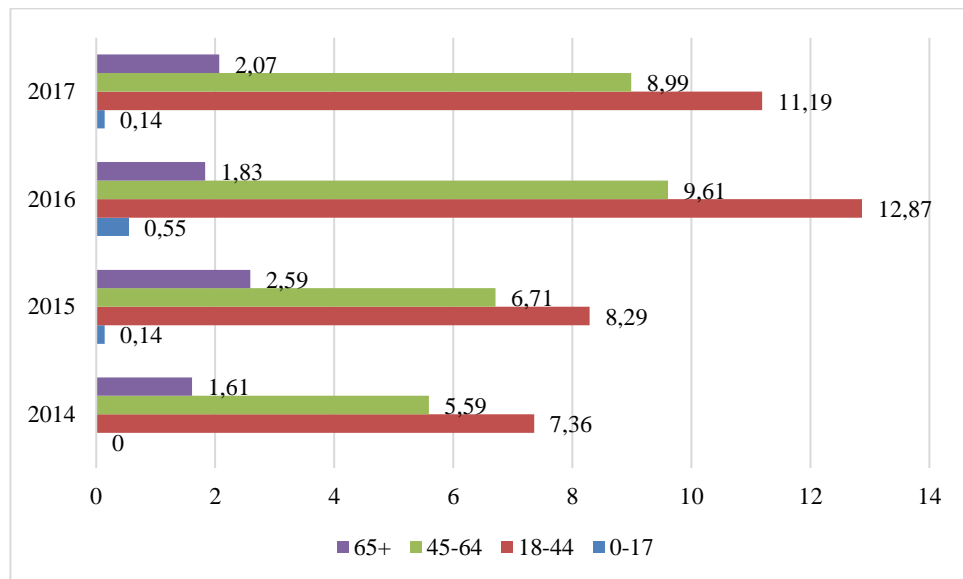
2017 m. Šiaulių r. užregistruoti 268 asmenys, kurie serga psichikos ir elgesio sutrikimais dėl alkoholio vartojimo. Iš jų: 69 (25,7 proc.) moterys ir 199 (74,3 proc.) vyrai. Apžvelgiant situaciją nuo 2013 m., matome, kad susirgimų padaugėjo 1,7 karto, t.y. 160 asm. – 2013 m., 268 asm. – 2017 m.

7 pav. Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais, vartojant alkoholi (F10) 1000 gyv. (Higienos instituto duomenys)

Nuo 2014 m. iki 2017 m. Šiaulių r., pagal amžiaus grupes, daugiausia susirgimų ir ryškiausias didėjimas matomas 18-44 metų amžiaus grupėje.

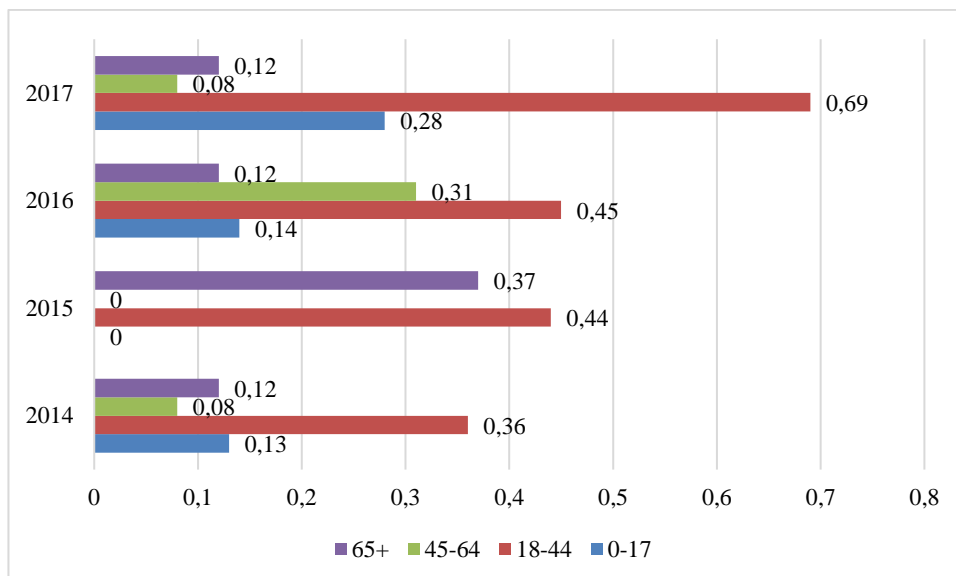
Higienos instituto duomenimis, 2017 m., pagal amžių, daugiausia psichikos ir elgesio susirgimų, dėl alkoholio vartojimo, užregistruota tarp 18-44 metų vyrų (104 asm.). Taip pat 2017 m. užfiksuoti dviejų nepilnamečių susirgimai, kai 2014 m. nebuvo užregistruotas nei vienas nepilnamečio atvejis (8 pav.).

8 pav. Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais, vartojant alkoholį (F10) 1000 gyv., pagal amžiaus grupes Šiaulių r. (Higienos instituto duomenys)

Psichikos ir elgesio sutrikimai dėl psichoaktyvių medžiagų vartojimo, 2014-2017 m. labiausiai paplitę, kaip ir dėl alkoholio vartojimo, tarp 18-44 m. amžiaus asmenų. Iš viso 2017 m. Šiaulių r. buvo užregistruota 10 susirgimo atvejų: 6 vyrų ir 4 moterų (9 pav.).

Pagal amžių ir lytį sergantys asmenys pasiskirstė taip: iki 18 m. – 2 vyr., 18-44 m. – 4 vyr. ir 2 mot., 45-65 m. – 1 mot., 65+ m. – 1 mot. Analizuojant šiuos rezultatus, galime daryti išvadą, kad psichikos ir elgesio sutrikimų, vartojant psichoaktyvias medžiagas, paplitimas yra dažnesnis tarp jaunesnių vyrų ir vyresnių moterų.

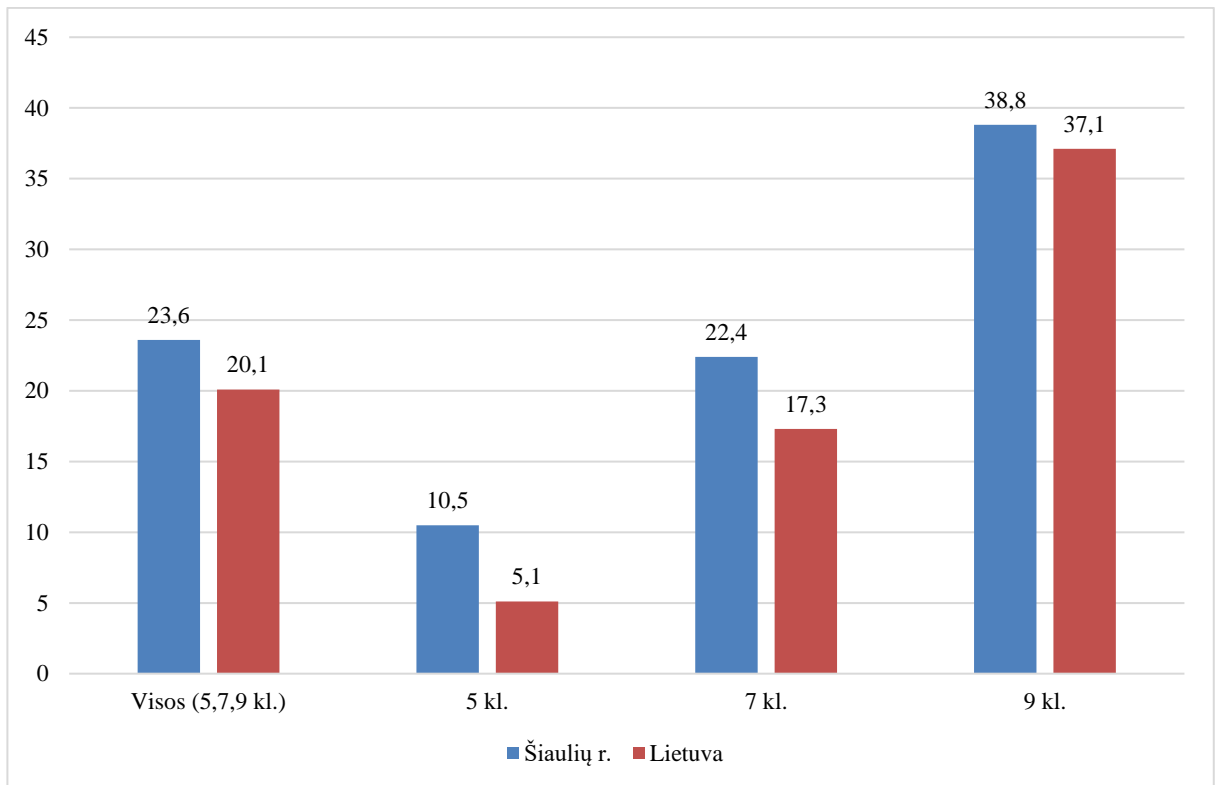

9 pav. Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais, vartojant psichoaktyviasias medžiagas (F11-F19), 1000 gyv., pagal amžiaus grupes, Šiaulių r. sav. (Higienos instituto duomenys)

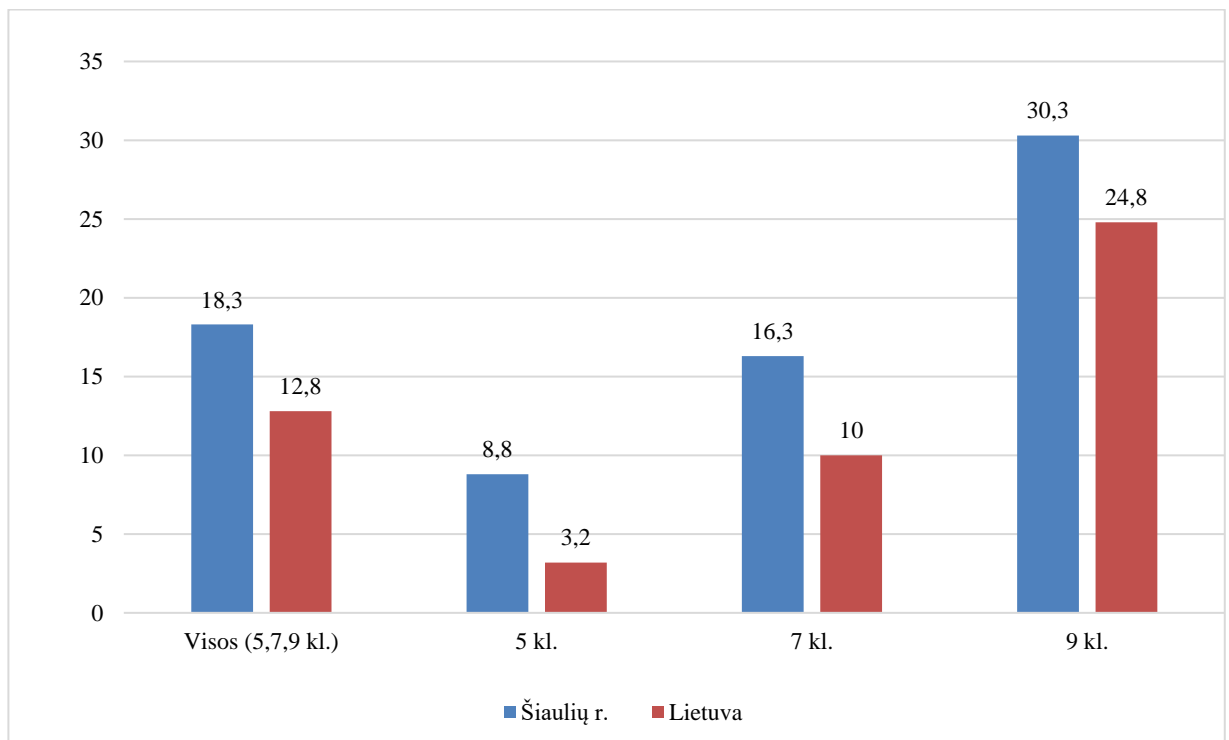
2016 m. buvo atliktas pirmasis visose Lietuvos savivaldybėse mokyklinio amžiaus 5, 7 ir 9 klasių mokinių gyvenamosios tyrimas. Viena iš klausimyno temų buvo alkoholio, narkotikų ir tabako gaminių vartojimas.

Alkoholio, tabako ir kitų narkotikų vartojimas, ypač paauglių, yra svarbi bei aktuali šiandieninė problema, nes sukelia visuomenėje socialinių, mechaninių, ekonominių, teisinių ir kitų problemų. Tyrimo duomenys rodo, kad šių problemų paplitimas ir mastai išlieka itin aktualūs.

23,6 proc. visų, tyrime dalyvavusių, Šiaulių r. mokinių per paskutinius 12 mėn. bent kartą rūkė tabako gaminius arba elektronines cigaretes. Iš jų: kas dešimtas penktokas, kas penktas septintokas ir daugiau nei kas trečias devintokas. Nustatyta, kad 8,8 proc. penktų klasių mokinių per paskutines 30 d. bent kartą rūkė tabako gaminius arba elektronines cigaretes. Pastebima, kad kuo vyresni moksleiviai, tuo didesnės apimtys. Lyginant su penktokais, septintokų buvo 1,85 karto daugiau, o devintokų, rūkiusių per paskutines 30 d., skaičius išaugo 3,4 karto (10 pav., 11 pav.).

10 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėn. bent kartą rūkė tabako gaminius arba elektronines cigaretes, dalis (proc.) (Šiaulių r. sav. visuomenės sveikatos biuro duomenys)

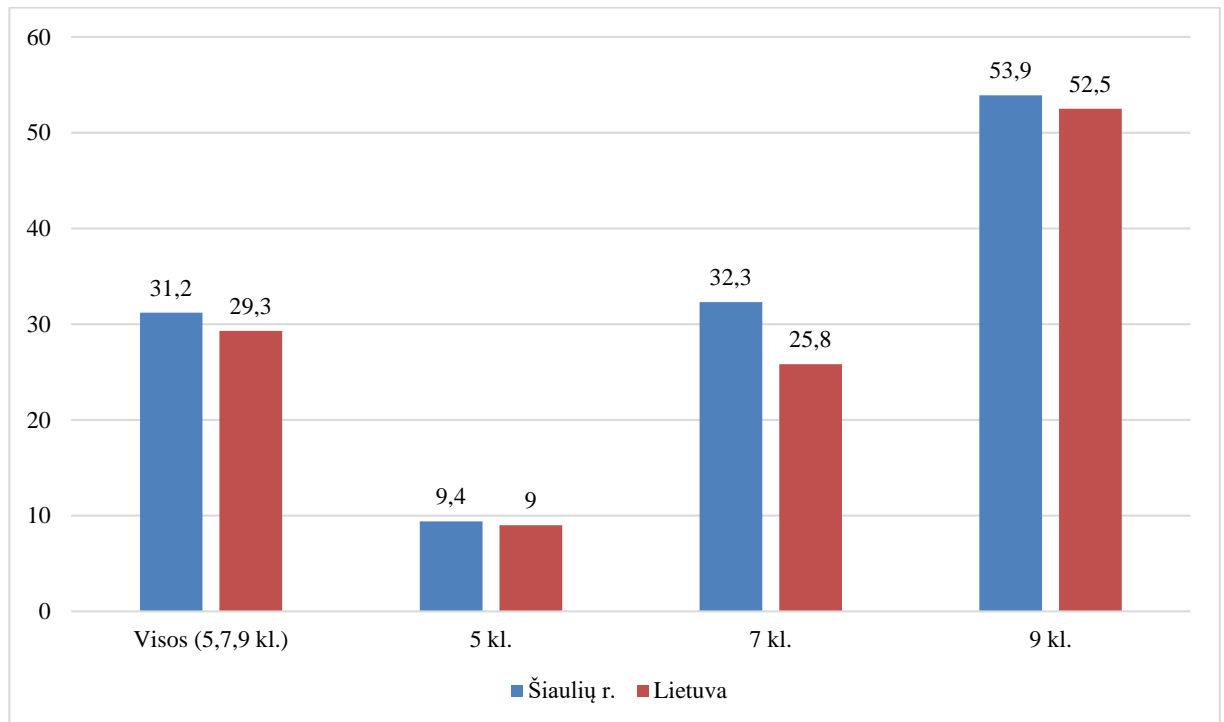

11 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 d. bent kartą rūkė tabako gaminius arba elektronines cigaretes, dalis (proc.) (Šiaulių r. sav. visuomenės sveikatos biuro duomenys)

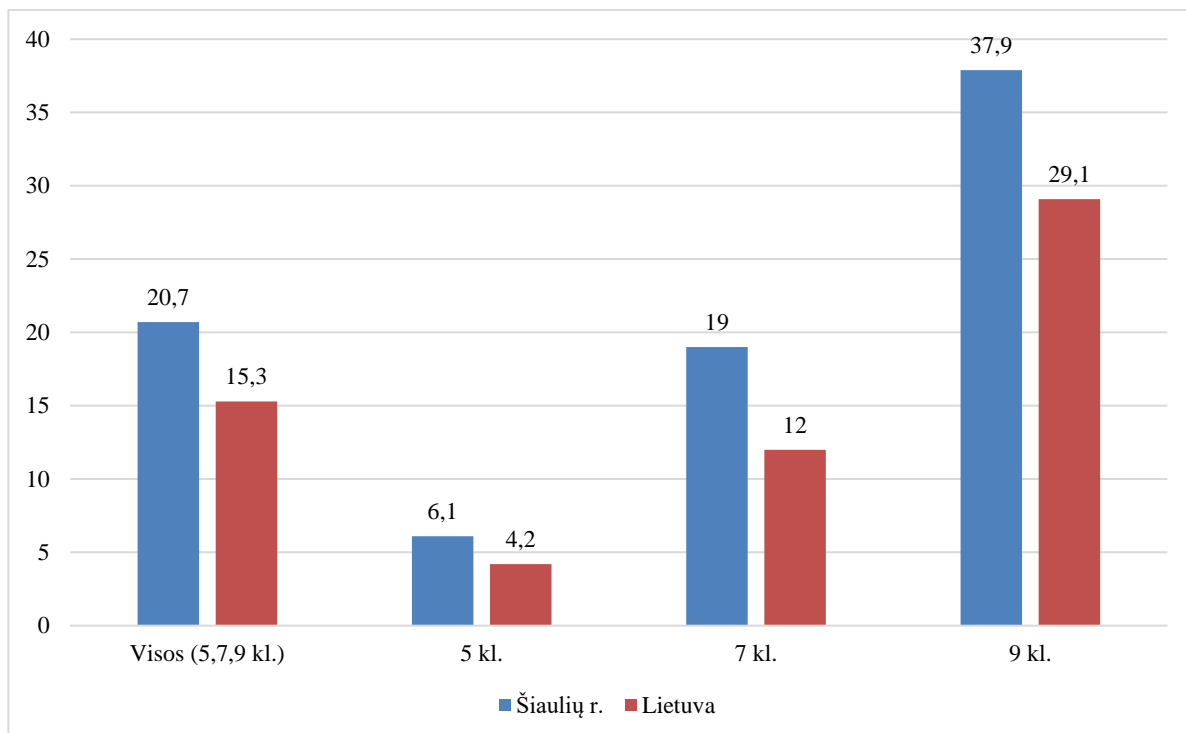

Siekiant išsiaiškinti alkoholio paplitimą Šiaulių rajone tarp mokinių, buvo prašoma atsakyti į klausimus apie alkoholio vartojimą per paskutines 30 d. ir paskutinius 12 mėn. . Lyginat Šiaulių r. moksleivius su Lietuvos vidurkiu, matyti, kad alkoholio vartojimu lenkiame visose amžiaus grupėse. Didžiausi skaičiai, kaip ir rūkymo suvestinėje, matomi tarp devintų klasių moksleivių. Daugiau nei pusė (53,9 proc.) devintų klasių mokinių per paskutinius metus bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus (12, 13 pav.).

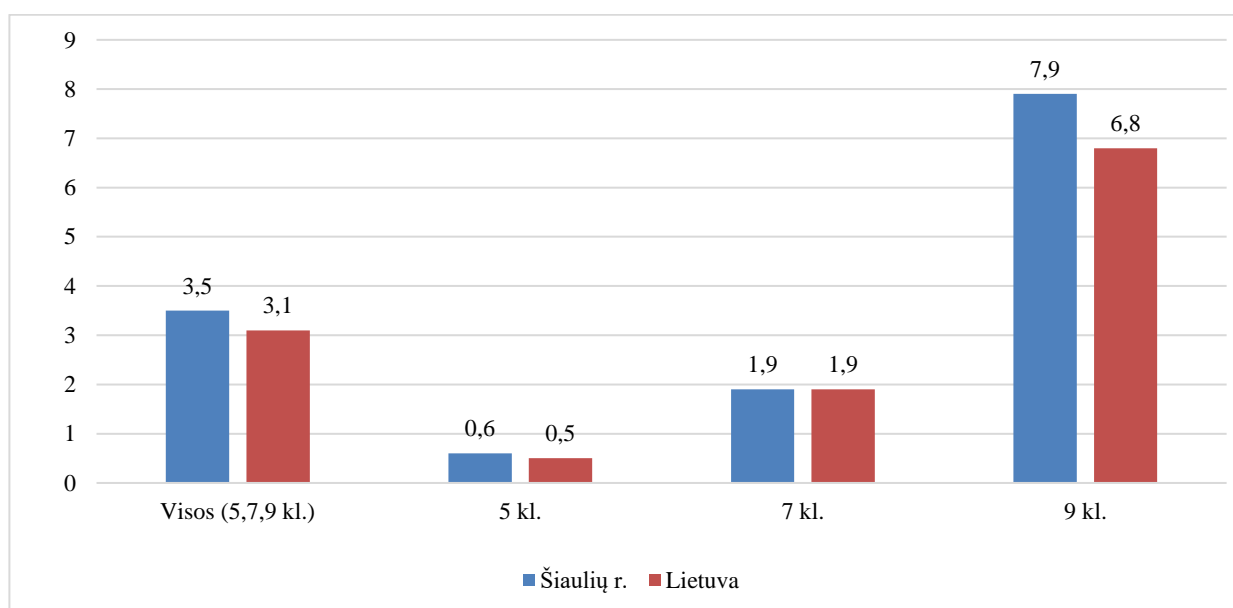

12 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėn. bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.) (Šiaulių r. sav. visuomenės sveikatos biuro duomenys)

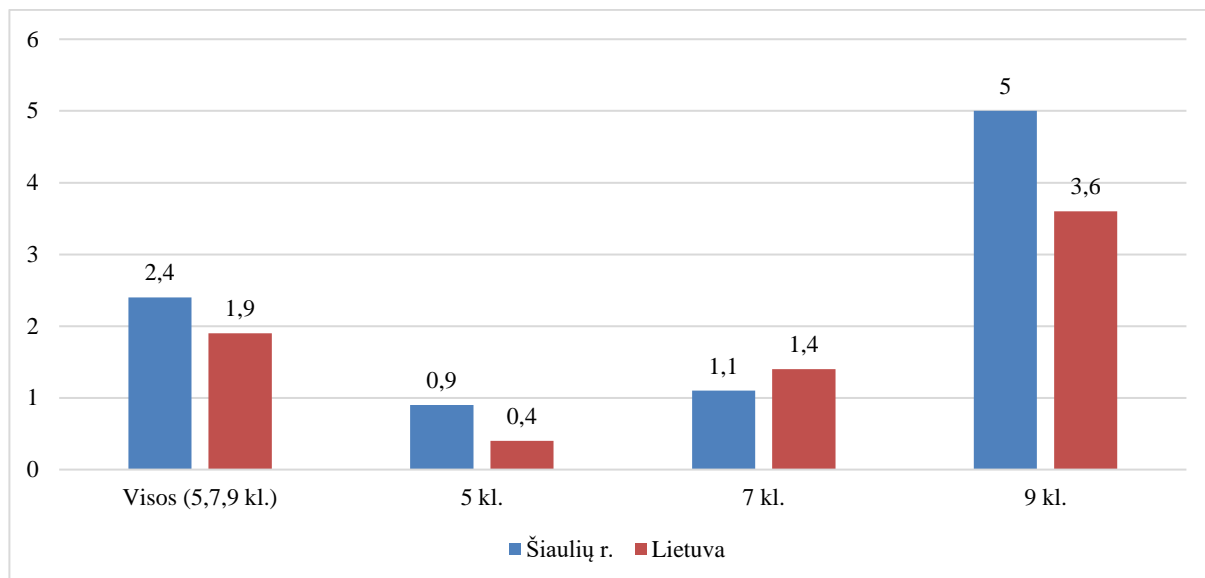

13 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 d. bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.) (Šiaulių r. sav. visuomenės sveikatos biuro duomenys)

Analizuojant tyrimo duomenis, dėl narkotinių medžiagų vartojimo paplitimo, nustatyta, kad per paskutinius metus bent kartą marihuanos ar hašišo vartojo 3,5 proc. Šiaulių r. moksleivių, o kitų narkotinių medžiagų bandė 1,5 proc. Sparčiausias šuolis pastebimas nuo 7 kl. iki 9 kl.: vartojusių marihuanos ar hašišo pakilo 6 proc., o kitų narkotinių medžiagų – 0,9 proc. (14 pav., 15 pav.).

14 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėn. bent kartą vartojo marihuanos ar hašišą (kanapes / „žolę“), dalis (proc.) (Šiaulių r. sav. visuomenės sveikatos biuro duomenys)

15 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 d. bent kartą vartojo marihuaną ar hašišą (kanapes / „žolę“), dalis (proc.) (Šiaulių r. sav. visuomenės sveikatos biuro duomenys)

Ataskaitą parengė Šiaulių r. sav. visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stebėseną, Vaineta Jurkienė

